

Krönika

Förvecklingar har uppstått i de svensk-engelska förbindelserna. Margareta Norlin öser olja på elden.

Det kryper i britternas badrum

I keas nya annonskampanj har utlöst irritation bland britterna. "Sluta vara så engelska!" uppmanas de i reklam-TV. Det fick proppen att gå hos Daily Mail-journalisten David Thomas, som förklarar Sverige krig och listat 20 goda skäl att inte gilla oss. Så påstår han att engelska kvinnor är snyggare, att svenska män är impotenta, att Björn Borg och Ingmar Bergman är trista och överskattade och att Tetrapaks mjölkpaket alltid spiller.

Londonboende journalisten Anders Hvidfeldt gick i lördags till motangrepp i Aftonbladet, och gav 21 skäl att spola Storbritannien: bland dem byråkratrin, heltäckningsmattorna, tågen, vädet, skolorna och maten. Han har helt rätt! Efter en vinters (1996) bittra brittiska erfarenheter vill jag bifoga följande:

1. BREVLADORNA. Bortskämd med svensk funktionalism tror man att moderna brevlådor ska fungera för A4-format. Inte i England. De tar bara småkuvert. Därför tvingades vi hämta A4-post på postkontoret ett par kilometer bort. Lämna posten utanför dörren? Gick inte. Kan endast godkännas av postmästaren. Han avslög utan motivering. Se Hvidfeldts punkt byråkratrin.

2. DISKHOARNA. Engelska hantverkare kan inte installera en diskho. De glömmer lutningen. Därför rinner vattnet inte ur – man får fösa ut det med handen! Proporna passar inte heller. Här är landet som avskyr standardisering. Deras individualism hotas väl av standardiserade diskhoappar.

3. MATREDSKAPEN. En god britt lagar inte mat. I alla fall inte med användbara redskap. Därför finns inte platta vispar för redning att köpa. (Specialbutiker i London finns.) För att ingen ska ägna sig åt antibritisk njutning vid grytorna ser man också

Ofta har folk heltäckningsmattor i badrummen.

Egendomliga smådjur dyker upp i skarvar och mellanrum. Vårst är heltäckningsmattorna i köken!

till att ha så odugliga konservöppnare och potatisskalare som möjligt. Burkar sprättas uppåt (!) med vassa och ruskiga kanter som följd. Andra modeller finns inte. Effektiva potatisskalare som den dyrkade från svenska Forsheda saknas också. Minimala skalbitar sprätter därför lisket över köket. Dubbel tid på varje morot.

4. HYGIEN. Står knappast högt i kurs. Varken duschar, avlopp eller varmvattensberedare fungerar. Duscharna har inget tryck och kloggar igen, hålen är för små. Temperaturinställningen gör att man antingen skällas eller isas, ofta bägge. I badkaren rinner vattnet inte ur (se diskho.) Ofta har folk heltäckningsmattor i badrummen. Egendomliga smådjur dyker upp i skarvar och mellanrum. Vårst är heltäckningsmattorna i köken! Obeskrivliga avlagringar ligger som en oljig hinna nedanför spis och diskbänk. Smådjur? Se badrum. *Easy-going* kallas attityden.

5. VATTENLEDNINGARNA. Sitter utanpå husen och fryser varje vinter. Svenska Kyrkan sökte tvinga hantverkarna att lägga ledningar inne, men misslyckades. "Om de fryser rinner ju vattnet ut inomhus!" Efter privatiseringen av vattenledningsnätet underhålls inte heller de stora rören i marken. 1996 frös därför stora delar av nätet och 500 000 hushåll stod utan vatten. Direktören framträdde på BBC och sa att det var omöjligt att gardera sig mot köldknäppar. TV halade fram en svensk ingenjör och frågade hur Sverige kunde lyckas? "Underhåll och djupgrävning för rören", sa han. Den brittiske direktören fnös: "I Sverige vetes det av ingenting om tjäle och temperaturväxling, där har de ju kallt hela tiden!" Jag måste tillstå att jag inte vet något om engelska mäns impotens, men humor har dom.

20 oktober 1998

MARGARETA NORLIN

En hårdkokt pilgrimsvandring

Ellroys deckare bottnar i samma trauma. Nils Granberg läser en styvt skriven självbiografi.

M ordet på sjuksköterskan Jean Ellroy sommaren 1958 var bara ett av många fall som efter ett par år hamnade i arkivet under rubriken ouppklarad. Polisen hade en fantombild av den man som sist sågs i hennes sällskap, men han spårades aldrig upp. Utredarna var övertygade om att han var mördaren.

Självbiografi

James Ellroy
Min mörka vrår
Öv: Thomas Preis
Bra Böcker, 1998

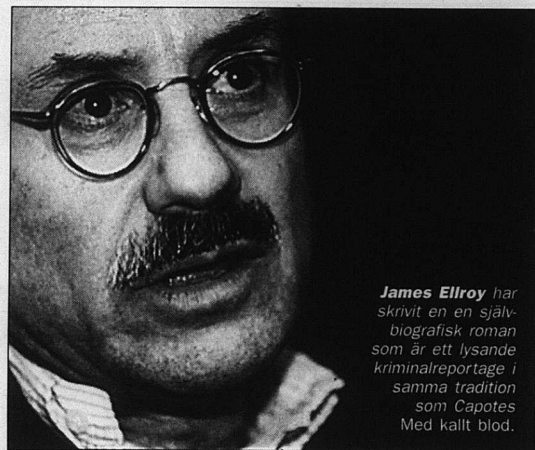
Över 30 år senare begär sonen till den mördade kvinnan att få ta del av de dammiga handlingarna. Det beviljas och James Ellroy, en av USA:s mest lästa författare, tar flyget från New York till Los Angeles och åker rakt österut ut till den lilla förstaden El Monte, där han träffar Bill Stoner, en äldre inspektör som pysslar med stilla arkivarbete och räknar de få dagarna till pensionen. Som ung drog han det tyngsta lasset i fallet Ellroy.

14 månaders utredning

Tillsammans och uppbackade av media blåser de nytt liv i utredningen. En del av författarens astronomiska förskott finansierar kalaset. Under 14 månader arbetar de ihop. Det är inte utan att Bill Stoner framstår som ett faderssubstitut.

Stoner minns mycket väl den tioårige likgiltige pojke som kom ensam i taxi efter att ha tillbringat helgen hos sin fränksilde far i L.A. Han minns också att pojken inte verkade förvånad eller överraskad av att hans mor var död och att huset kryllade av poliser som gick igenom rummen med lupp. Pojken låter sig villigt fotograferas vid en arbetsbänk i grannens vedbod, där han låtsas fila på ett trästycke.

Bilden är återgiven i James Ellroys nya bok *Min mörka vrår*, som både är en självbiografisk roman och ett lysande kriminalreportage i den tradition inom vilken Truman Capotes *Med kallt*

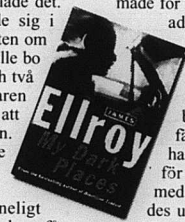

James Ellroy har skrivit en en självbiografisk roman som är ett lysande kriminalreportage i samma tradition som Capotes *Med kallt blod*.

blod står som förebild. Hela Ellroys författarskap kretsar kring kriminalfall, uppläckta kroppar och blod. Hans intresse för detta är av det besatta, morbida slaget. Det är fullt ös från första sidan och ändå är stilen lidelsefri och kyligt objektiv.

15 år gammal gick han 1963 med hakkorsbindel och delade ut nassebroschyrer. Vid ungefär samma tid började han snatta i större skala för att sen även börja med inbrott.

Varför det är så förklarar Ellroy genom att berätta om sitt liv och de omständigheter som präglade det. När hans föräldrar skilde sig i tidigt 50-tal bestämde rätten om delad vårdnad. Pojken skulle bo fem dagar hos modern och två hos fadern. Inför domaren uttryckte han sin önskan att få flytta hem till fadern. Men icke. "Han dömdes mig till ett liv klivet mellan två människor som var lästa i ett oövertämligt ömsesidigt hat." Hos modern får han höra att fadern är slö, opålitlig och lögnaktig. Hos fadern är tonen skarp: modern är en spritsvamp och hora.

USA. 15 år gammal gick han 1963 med hakkorsbindel och delade ut nassebroschyrer. Vid ungefär samma tid började han snatta i större skala för att sen även börja med inbrott. Han sparkade ur pluggen när han var 17, tog värvning – det var Vietnamkrig – men fick nästan omgående frisedel. Han gjorde knappast ett stabilt intryck.

Gick ner sig i tio år

Med en förvånansvärd seghet gick han sen under tio år ner sig; ingenting skadades: Professionell småtjuv, alkoholist, narkoman, några voltor i fängelse, uteliggare. Och så kraschen med lunginflammation, nojor och psykiskt sammanbrott. Vägen tillbaka gick via AA, räddare av mångt författarskap. Att skildra ett sådant liv utan att det får drag av enahanda eländesskildring är svårt, men Ellroy är faktainriktad och låter stoffet verka. Det är mycket starkt. Han följer en god regel i den nordamerikanska prosan: *Show it, don't tell it.*

NILS GRANBERG

Bra eller dålig start?

N ye VDn Sven-Christer Nilsson kunde knappast ha fått en sämre start", står det att läsa i en bildtext i Finans tidningen den 6 oktober. Artikelrubriken är *Nytt kursras i Stockholm*. Det framgår att Ericsson har hamnat på årlägssta. Den nye VDn hade väl knappast kunsknat få en bättre start? Det nyligen timade kursraset är han inte ansvarig för. Och hamnar priset på Ericssons aktie tillräckligt lågt,

tillräckligt nära hans tillträde, kan det ju sedan bara bli bättre. Nilsson kommer att följa med aktien upp, Ramqvist hade tur som slapp följa med ner

I mina egna undersökningar av bolagschefernas värde på Stockholmsbörsen framgick att det var en stor fördel för VD att bolaget vid tillträdet var lågt värderat. Exempel är bland andra Rune Andersson och Percy Barnevik.

BO PERSSON